

Ն Ա Խ Ա Բ Ա Ն

Սույն ժողովածուն ներառում է Հայաստանի Հանրապետության միջազգային ներդրումային և արտաքին պարտքի դիրքերի ցուցանիշների դինամիկան (շարժընթացը) տարեվերջի դրությամբ:

Միջազգային ներդրումային դիրքը (ՄՆԴ) վիճակագրական հաշվետվություն է, որտեղ արտացոլվում է երկրի ֆինանսական ակտիվների ու պարտավորությունների պաշարների մակարդակը որևէ ժամանակահատվածի սկզբի և վերջի դրությամբ: Միաժամանակ, հաշվետվությունում արտացոլվում են այն բոլոր փոփոխությունները, որոնք կատարվել են ուսումնասիրվող ժամանակահատվածում (2006-2009թթ.)՝ գործառնությունների, գների, փոխարժեքի և այլ փոփոխությունների արդյունքում:

ՄՆԴ-ն և վճարային հաշվեկշիռը համատեղ նկարագրում են երկրի տնտեսության ու արտաքին աշխարհի միջև տնտեսական հարաբերությունները և տեղեկատվական հիմք կարող են հանդիսանալ երկրի ներքին ու արտաքին տնտեսական քաղաքականությունների մշակման գործընթացներում: Արտաքին տնտեսական հարաբերությունները նկարագրող տեղեկատվությունն օգտագործվում է տարբեր տեսակի արտաքին ու ներքին անհաշվեկշռվածությունների պատճառները բացահայտելու նպատակով: Նշված հանգամանքներով պայմանավորված, ՄՆԴ-ի և վճարային հաշվեկշռի վերլուծությունը կարևոր նշանակություն ունի երկրի տնտեսական քաղաքականության մշակման համար:

ՄՆԴ-ն սերտորեն կապված է վճարային հաշվեկշռի հետ: Վճարային հաշվեկշռի ֆինանսական հաշվում գրանցվում են բոլոր գործառնությունները՝ կապված արտաքին ակտիվների և պարտավորությունների հետ: Բնականաբար, այդ գործառնություններն իրենց ազդեցությունն են ունենում ՄՆԴ-ում արտացոլված արտաքին ակտիվների ու պարտավորությունների պաշարների վրա: Միաժամանակ, կան նաև այլ գործոններ (գների, փոխարժեքի փոփոխություններ), որոնք ժամանակի ընթացքում հանգեցնում են ակտիվների և պարտավորությունների արժեքի փոփոխության: Այդ փոփոխությունները նույնպես արտացոլվում են ՄՆԴ-ում:

ՄՆԴ-ն կազմված է երկու մասից՝ ակտիվներից և պարտավորություններից: Ակտիվներն իրենց հերթին բաժանվում են 4 խմբի.

- ուղղակի ներդրումներ,
- պորտֆելային ներդրումներ,
- այլ ներդրումներ,
- պահուստային ակտիվներ:

Պարտավորությունները բաղկացած են ուղղակի, պորտֆելային և այլ ներդրումներից:

Ուղղակի ներդրումները բաղկացած են երկու ենթախմբերից՝

- ա) բաժնետիրական կապիտալից և վերաներդրված շահույթից,
- բ) այլ կապիտալից (ներֆիրմային գործառնություններ):

P R E F A C E

This publication includes time series of indicators on International Investment and External Debt Positions of the Republic of Armenia at the end of year.

The International Investment Position (IIP) is a statistical report reflecting the financial assets and liabilities level of country at the beginning and end of a period. At the same time the report represents all the changes occurred due to financial transactions, prices, exchange rate and other adjustments in the reference (2006-2009) period.

IIP and BOP jointly describe the economic relations between the economy of country and external world and may be served as an informational basis for the processes of internal and external economic policy making of the country. The information describing external economic relations is used to reveal the reasons of different external and internal imbalances. Stipulated by the mentioned circumstances, the analysis of IIP and BOP plays an important role for the country economic policy making.

IIP is closely linked to the BOP. All transactions connected with foreign assets and liabilities are recorded in the BOP financial account. Certainly, these transactions impact upon stocks of foreign assets and liabilities reflected in IIP. At the same time there are also other factors (price changes, exchange rate changes), which bring to changes in value of assets and liabilities over the period. These changes are also reflected in IIP.

IIP consists of 2 parts: assets and liabilities. And assets are divided into 4 groups:

- Direct investments,
- Portfolio investments,
- Other investments,
- Reserve assets.

The liabilities consist of direct, portfolio and other investments.

Direct investments consist of two subgroups:

- a/ Equity capital and reinvested earnings,
- b/ other capital (inside-firm transactions).

Պորտֆելային ներդրումները դասակարգված են ըստ ֆինանսական գործիքների (բաժնետոմսեր, պարտքային պարտավորություններ) և տնտեսության հատվածների:

Այլ ներդրումները նույնպես դասակարգված են ըստ գործիքների և ըստ տնտեսության հատվածների:

Պահուստային ակտիվները բաղկացած են դրամական ոսկուց, փոխառության հատուկ իրավունքից (SDR), Արժույթի միջազգային հիմնադրամում ունեցած դիրքից և արտարժույթային ակտիվներից:

Ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները տարբերությունը ցույց է տալիս տնտեսության զուտ միջազգային ներդրումային դիրքը: Դրական զուտ միջազգային ներդրումային դիրքը նշանակում է, որ տվյալ երկիրը հանդիսանում է վարկատու, իսկ բացասական դիրքի դեպքում՝ վարկառու: Զուտ միջազգային ներդրումային դիրքը բնութագրում է նաև երկրի ազգային հարստությունը: Այն կարելի է գնահատել գումարելով զուտ միջազգային ներդրումային դիրքը և երկրի ոչ ֆինանսական ակտիվները (նյութական՝ հիմնական միջոցներ, շրջանառու միջոցներ, բնական հարստություններ և այլն, ոչ նյութական՝ արտոնագրեր, ծրագրային ապահովում և այլն):

ՄՄԴ-ի փոփոխությունների հոդվածը կազմված է 4 հիմնական մասից.

1. փոփոխություններ գործառնությունների հաշվին, որոնք կատարվել են հաշվետու ժամանակահատվածում ֆինանսական գործառնությունների իրականացման ընթացքում,
2. փոփոխություններ գների հաշվին, որոնք առաջացել են ֆինանսական ակտիվների գների փոփոխությունների հաշվին,
3. փոփոխություններ փոխարժեքի հաշվին, որոնք առաջացել են փոխարժեքի արժեքավորման կամ արժեզրկման հաշվին,
4. այլ փոփոխություններ, որոնք առաջանում են փոխառության հատուկ իրավունքով միջոցների բաշխման, ոսկու մոնետարիզացման և դեմոնետարիզացման, ներդրումների վերադասակարգման, ներդրողի կողմից ներդրման միակողմանի դուրս գրման դեպքերում և այլն:

Սույն ժողովածուն ներառում է նաև Հայաստանի Հանրապետության արտաքին պարտքի ցուցանիշների դինամիկան 2006-2009թթ. վերջի դրությամբ:

Համախառն արտաքին պարտքը ժամանակաշրջանի ցանկացած պահին փաստացի ընթացիկ և ոչնչով չպայմանավորված պարտավորությունների չվճարված գումարն է, որը պահանջում է հիմնական պարտքի և (կամ) տոկոսների վճարումներ հետագայում ժամանակի որևէ պահին և իրենից ներկայացնում է ռեզիդենտների պարտավորությունները ոչ ռեզիդենտների նկատմամբ:

Արտաքին պարտքը որպես կանոն առաջանում է պայմանագրային հարաբերությունների հիման վրա, ըստ որի մեկ կառուցվածքային միավորը (դեբիտորը) պարտավորություններ է ստանձնում մեկ այլ կառուցվածքային միավորի (կրեդիտորի) հանդեպ վերադարձնել հիմնական գումարը տոկոսներով կամ

The portfolio investments are classified by financial instruments (equities, debt liabilities) and economy sectors.

Other investments are also classified by instruments and economy sectors.

Reserve assets comprise monetary gold, special drawing rights (SDRs), position in the IMF, and foreign exchange assets.

The difference between financial assets and liabilities shows the net international investment position of economy. Net positive international investment position means, that the given country is a creditor, while in case of negative position – a debtor. Net international investment position also characterizes the national wealth of country. It can be estimated by adding net international investment position and non-financial assets of country (material: fixed assets, current assets, national wealth and etc., non-material: patents, software, etc.).

IIP changes item consists of 4 main parts:

- 1.Transactions changes, which occur during the financial transactions in the reporting period,
- 2.Price changes, which occur due to changes in prices of financial assets,
- 3.Exchange rate changes, which occur due to valuation and devaluation of exchange rate,
- 4.Other adjustments, which occur due to distribution of Special Drawing Rights (SDRs) means, monetarization and demonetarization of gold, investment reclassification, in cases of unilateral withdrawing of investment by investor and etc.

The given handbook includes time series of indicators on External debt of the Republic of Armenia at the end of 2006-2009 as well.

Gross External debt, at any given time, is the amount of those actual current, and not contingent, liabilities that require payments of principal and (or) interest by the debtor at some points in the future and that are owed to nonresidents by residents.

External dept as a rule arises based on the contract relations, according to which one structural unit /debtor/ takes liabilities with respect to one other structural unit /creditor/ to repay the main amount by interests or without interests or to pay interests without repaying of the main amount.

առանց տոկոսների կամ էլ վճարել տոկոսներն առանց վերադարձնելու հիմնական գումարը:

Պարտքի գործիքները. արտաքին պարտքի գործիքների թվին են դասվում պարտքի արժեթղթերը, վարկերը, առևտրային վարկը, կանխիկ դրամական միջոցները և ավանդները, ինչպես նաև օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների տարր հանդիսացող միջֆիրմային շարժը (վարկեր, առևտրային վարկեր, փոխառություններ):

Պարտքի գործիքներ չեն համարվում ֆինանսական գործիքների ֆինանսական ածանցյալները, կապիտալի մասնակցության արժեթղթերը, ինչպես նաև օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների տարր հանդիսացող բաժնետիրական կապիտալը և վերաներդրված շահույթը (եկամուտը):

Արտաքին պարտքը հաշվարկվում է ըստ տնտեսության հատվածների, որոնք համաձայն արտաքին պարտքի մեթոդաբանության, դասակարգվում են (1) պետական կառավարման մարմիններ, (2) դրամավարկային կարգավորման մարմիններ, (3) առևտրային բանկեր և (4) այլ հատվածներ (ուղղակի ներդրումների տարր հանդիսացող միջֆիրմային շարժերը բերվում են առանձին՝ 5-րդ բաժնով, առանց տնտեսության հատվածների բաժանման): Ընդ որում, ՀՀ կառավարության և ՀՀ կենտրոնական բանկի երաշխիքներով մասնավոր հատվածի կազմակերպությունների ստացված վարկերն ըստ արտաքին պարտքի մեթոդաբանության ներառված են տնտեսության <<այլ հատվածի>> պարտքի ցուցանիշում:

Արտաքին պարտքի ցուցանիշը ներառում է ոչ միայն հիմնական գումարը, այլ նաև ժամանակահատվածի վերջի դրությամբ հաշվարկված, բայց դեռևս չվճարված տոկոսավճարները:

Հայաստանի Հանրապետության միջազգային ներդրումային դիրքի և արտաքին պարտքի ցուցանիշները հաշվարկված են Արժույթի Միջազգային Հիմնադրամի կողմից հրատարակված վճարային հաշվեկշռի ձեռնարկի հինգերորդ հրատարակության (1993թ.) և արտաքին պարտքի վիճակագրության ուղեցույցի (2003թ.) մեթոդաբանությանը համապատասխան:

Debt instruments: external debt instruments are debt securities, loans, trade loan, cash financial means, and deposits, as well as an inter-firm movement (loans, trade loans, borrowings) as a component of foreign direct investments.

Financial derivatives of financial tools, securities of capital share, as well as equity capital and reinvested profit (income) as a component of foreign direct investments are not considered debt tools.

External debt is calculated by economy sectors that according to the external debt methodology are classified 1) state government bodies, 2) money-credit regulation bodies and 4) other sector (inter-firm movements as a component of direct investments are represented separately by 5-th section without division of economy sectors). Moreover, by guaranties of the RA Government and RA Central Bank, loans received by organizations of the private sector have been included in the debt indicator of economy “other sector” according to the external debt methodology.

External debt indicator includes not only a main amount, but also calculated as of the end of period, but not paid percentage payments.

Indicators of International Investment Position and External Debt of the Republic of Armenia have been calculated according to the methodology of BOP manual fifth edition (1993) and External Debt Statistics (2003) Guidelines published by IMF.